

RE.S.T.O.R.E. Projekt

Training manual and methodology

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Projekt "Re.Sto.Re." – 2019-1-IT02-KA204-063248 OUTPUT A/9

PRIROČNIK

Uredil: Oltre le Parole onlus (Italija)

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Predgovor	4
POGLAVJE 1	5
POGLAVJE 2	8
POGLAVJE 3.....	12
POGLAVJE 4	19
POGLAVJE 5	20
POGLAVJE 6	25
Sklepi	28

Predgovor

Vsebina usposabljanja, metodologija, dejavnosti in pričakovani učni rezultati so bili opredeljeni v sodelovanju med partnerji in preizkušeni pri treh projektnih partnerjih projekta RESTORE (Italija, Poljska in Portugalska) ter na koncu predstavljeni v priročniku, ki vsebuje vse potrebne informacije za ponovitev morebitnih usposabljanj, ki temeljijo na izkušnjah projekta. Priročnik bo namenjen trenerjem, pedagogom in vzgojiteljem na področju neformalnega izobraževanja skozi umetnost, predvsem na področju gledališča in socialnega dela.

Hkrati je bilo gradivo, ki je nastalo tako med usposabljanjem kot tudi med naknadno pripravo "pilotnih usposabljanj" (tj. praktičnih praks, ki so jih udeleženci usposabljanja opravili s specifičnimi ciljnimi skupinami) tako obsežno, da bi bilo težko vse strniti v enotno publikacijo. Gradiva, ki so koristna tako za dokončanje pregleda projekta kot za morebitno nadaljnje preučevanje ali nadaljnji razvoj projekta, so dosegljiva na spletni strani www.restore-project.com. Na tem mestu lahko dobite vsa gradiva, ki jih ni bilo mogoče vključiti v to publikacijo. Poleg tega so objavljene povezave do avdio in video gradiv, ko so bila realizirana v različnih fazah in so vsekakor koristna za dokončanje vizije projekta. Prav tako so objavljene povezave do metod izvajanja in možnosti ponovitve tega, kar je bilo izdelano med projektom.

Toje mogoče dopolniti s črpanjem iz obsežne bibliografije, zbrane med rezultati 1 istega projekta. V tej publikaciji bomo uporabljali izraz KSG (Koordinator socialno/družbenega gledališča) kot sintezo za opredelitev tudi nekaterih drugih terminologij, ki so že bile opredeljene v drugih fazah projekta in se prav tako uporabljajo (npr. "theatre facilitator").

POGLAVJE 1

Vsebina priročnika

- Podrobna učna vsebina, razdeljena na module in teme, ki ustrezajo pričakovanim učnim izidom
- Metodologije usposabljanja, ki jih je treba upoštevati
- Posebno gradivo usposabljanja, kot rezultat raziskovalnih dejavnosti inmednarodnih delavnic za vzajemno učenje
- Priporočena metodologija ocenjevanja tako za teoretično kot praktično usposabljanje
- Osnutki in referenčno gradivo za nadaljnji strokovni razvoj in prihodnjo prijavo usposabljanj

Uvod

Priročnik je bil, skupaj s pilotnimi usposabljanji ter povratnimi informacijami udeležencev, nadzornikov in učiteljev, sestavljen na podlagi izkušenj, ki so jih projektni partnerji pridobili na izvedenih usposabljanjih med jesenjo 2021 in pomladjo 2022. Poudariti je treba, da pred projektom ni bila predvidena pandemija COVID-a. Prav takoni bilo predvidenih spletnih aktivnosti, saj gre za usposabljanje s povsem izkustveno in umetniško podlago. Kljub težavam in različnim globalnim razmeram so se partnerji po najboljših močeh trudili uresničiti, kar je bilo načrtovano in so dosegli odlične rezultate. Na Poljskem je usposabljanje v celoti potekalo prek spleta, v Italiji je bilo večinoma izpeljano v živo z nekaj spletnimi urami (kot pri osnovnem modelu), na Portugalskem pa je bilo usposabljanje v celoti izpeljano v živo.

Ob robu projekta je bila v prejšnji fazi izvedena pomembna raziskava o poklicu KSG v Evropi: raziskava sprva ni bila načrtovana, vendar sta bila čas in sredstva, ki so bila na voljo med zaprtjem zaradi epidemije, uporabljena za posredovanje vprašalnika tistim strokovnjakom in organizacijam, kjer so bile gledališke/umetniške dejavnosti prekinjene. Iz vprašalnika so bili pridobljeni pomembni rezultati, ki so zagotovo vredni nadaljnje raziskave in ki na nek način dopolnjujejo delo tega projekta. Celotni rezultati študije so prav tako na voljo na spletni strani projekta.

Izbor udeležencev

Pilotno usposabljanje je bilo objavljeno na različne načine: **na spletni strani projekta RESTORE, v projektnih glasilih ter na spletnih straneh in socialnih medijih partnerskih držav.** Usposabljanje je bilo ponujeno tistim državljanom Evropske Unije, ki so polnoletni, imajo najmanj srednješolsko izobrazbo in imajo izražen interes ter znanja na področju pedagogike, umetnosti, gledališča, formalnega in/ali neformalnega izobraževanja ali pa se izobražujejo na teh področjih. Poleg tega je bil prijavni obrazec poslan strokovnjakom iz gledaliških in umetniških šol, univerz ter drugih javnih in zasebnih ustanov, ki bi se lahko udeležili usposabljanja in/ali organizirale nadaljnje izobraževanje.

Kandidati so morali izpolniti prijavni obrazec, v katerem so opisali svoje specifično ozadje, izkušnje in razloge, zakaj bi bilo to usposabljanje zanje koristno. Priložiti so morali tudi celoten življenjepis.

Vsak od partnerjev je prejel številne prijave za izbor. V vseh treh državah je bilo prejetih več kot 250 prijav, kar kaže na veliko zanimanje za to področje ter na smiselnost in inovativnost predlaganega usposabljanja. Opravljen je bil težaven izbor udeležencev na podlagi ocen življenjepisov, motivacijskih pisem in v nekaterih primerih, osebnih razgovorov. Kot dodatno merilo za izbor so bili prijavljeni podrobno vprašani o razlogih za sodelovanje, seznanjeni so bili s cilji in načeli projekta Erasmus Plus, ter pripravljenost k zavezi, da se bodo udeležili vseh dejavnosti usposabljanja ter možnost takojšnje uporabe izkušenj, pridobljenih med usposabljanjem in izvajanje dejavnosti z drugimi subjekti, kot je predvideno v okviru projekta. Pomembno merilo izbire pri določanju skupini je bilo oblikovanje heterogenih skupin glede na starost, znanje, izkušnje, geografsko poreklo in zmožnosti. Delovnim skupinam je bil predstavljen jasen učni načrt s temami, cilji ter načinom udeležbe za izvedbo usposabljanja. Gradivo je na voljo tudi na spletni strani.

Ključne delovne metodologije

Skupna osnova za delo, ki je bilo predloženo na usposabljanju, je izhajala iz Rezultatov 1 projekta RESTORE, v katerem je bilo opredeljeno ključno ravnanje socialnega gledališkega operaterja. Opredeljene so bile tudi posamezne spretnosti in obseg poklica ter razlike s ostalimi podobnimi profili (umetniški terapevti, socialni animatorji, umetniški moderatorji itd.), ki so že prisotni v različnih evropskih državah.

Več podrobnosti je na voljo na spletni strani www.restore-project.com, kjer so podrobno objavljeni vsi rezultati projekta. Še več podrobnosti pa je mogoče prebrati v drugih gradivih, ki jih v tej publikaciji zaradi prostorske stiske ni bilo mogoče predstaviti. Po določitvi obsega dela KSG, je bil v vsaki državi na podlagi njihovih izkušenj in specifik usposabljanja (tudi več kot dvajset let izkušenj) različen je bilo izvedeno samo usposabljanje. Usposabljanje je ostalo znotraj skupnega koncepta in je podrobno opisan v Rezultatih 1 tega projekta.

Vsem usposabljanjem je bilo skupno:

- Število ur usposabljanja, tako teoretičnega kot praktičnega
- Osnovno število udeležencev, ki so bili sprejeti na usposabljanje
- Obseg obveznih makro območij usposabljanja
- Praktična uporaba znanja pripravnikov pri uresničevanju dela po opravljenem usposabljanju
- Zbiranje dokumentacije v zvezi z ocenjevanjem opravljenega usposabljanja in z njim povezanimi povratnimi informacijami
- Zbiranje video in foto gradiva in drugih dokumentov, ki lahko pričajo o dejavnostih, ki so bile izvedene med usposabljanjem in med poznejšo prakso.

POGLAVJE 2

I. Osnove usposabljanja

a) Strukturiranje učnega procesa

Osnovni proces usposabljanja je vseboval več kot 300 ur dejavnosti za udeležence usposabljanja. Struktura usposabljanja, načrtovana v Rezultatih 1 (pred pandemijo), je bila naslednja:

- **Prvi del** - skupaj 180 ur

Teoretično/praktično usposabljanje za udeležence usposabljanja, ki sodelujejo v pilotnem usposabljanju:

skupno 134 ur, razdeljenih na 8 »vikendov« fizične prisotnosti udeležencev (120 ur) + 2 dneva prek spleta (14 ur)

40 ur: Gradivo za študij (študij doma)

6 ur: Na učenca za nadzor (2 uri na mesec po dogovoru)

- **Drugi del** - skupaj 120 ur

Delavnica za preverjanje praktičnih spretnosti Skupaj 120 ur, ki se razdelijo na:

10 ur načrtovanja (izvedba delovnega programa, sestanek s supervizorji, supervizija prostorov, opredelitev ciljev itd.)

10 ur namenjenih skupnemu ogledu predstav/razstav/muzejev ...

Približno 40 ur (dejanske praktične delavnice) skupinskih srečanj po 4/6 ur na teden v 8. tednih.

40 ur za pripravo zaključnega dela (predstave, odprte vaje, branje, kratki filmi, knjige itd.)

10 ur sestankov (2 uri na mesec na KGS) z osebjem in supervizorji projekta.

10 ur za povratne informacije po delu z udeleženci, vodjami projekta in institucijami gostiteljicami ter za pripravo končnega ocenjevalnega dokumenta.

Prvo od treh usposabljanj se je začelo 13. septembra 2021 na Poljskem. Glede na težave, ki izhajajo iz omejitev povezanih s pandemijo in po ocenitvi praktičnih možnosti, je bila sprejeta odločitev, da se dejavnosti izvajajo prek spleta. Na tak način bi udeležencem, ki so bili predhodno izbrani, še vedno lahko zagotovili ustrezno usposabljanje. Izbranih in sprejetih je bilo 25 oseb. Pozitiven element spletne izvedbe usposabljanja je bil, da je tak način omogočil udeležbo udeležencev usposabljanja iz različnih mest na Poljskem.

Drugo usposabljanje se je začelo v Italiji, 2. oktobra 2021. Potek, ki je bil v osnovi

opredeljen v Rezultatih 1, je ostal bolj ali manj enak. Med julijem in septembrom je bil izveden izbor udeležencev iz celotne Italije, pouk pa se je končal decembra 2021. Število sprejetih udeležencev je bilo 25. Januarja 2022 je bil izveden neke vrste spletni test/preizkus, s katerim so bile preverjene študijske spretnosti, ki so bile razvite med osvajanjem teoretičnih predmetov. Test sprva ni bil predviden, vendar se je vodstvu poučevanja zdel koristen za preverjanje pripravljenosti udeležencev glede na gradivo, ki je bilo zagotovljeno za učenje doma. Delavnice, ki so jih udeleženci izvedli neposredno z uporabo metodologije, ki je bila predlagana v okviru RESTOR-a, so se začele decembra 2021 in se zaključile do junija 2022.

Tretje usposabljanje se je začelo na Portugalskem, 14. januarja 2022 in se končalo julija. Izbranih je bilo 24 udeležencev z različnimi izkušnjami, predvsem s socialnega in umetniškega področja. Prvi del usposabljanja je bil razdeljen na 12 vikendov (osebna srečanja), ki jih je vodilo 17 različnih trenerjev in strokovnjakov ter spletna srečanja (mentorstvo in skupna srečanja), ki so dopolnjevala učni proces. V drugem delu usposabljanja so udeleženci od aprila do julija delali s skupinami iz enajstih partnerskih institucij. Pri delu so uporabili metodologije, ki so jih delili in se jih naučili v prvem delu usposabljanja.

Usposabljanja v treh državah se je skupaj udeležilo 74 pripravnikov.

Usposabljanje na Portugalskem je zaradi izboljšanih zdravstvenih razmer v državi v celoti potekalo v fizični obliki.

Preden se lotimo podrobnosti modulov usposabljanja, menimo, da je pomembno poudariti, katera so bila makro področja usposabljanja, ki so bila opredeljena v začetnem projektu. Kot smo že omenili, so partnerji dejansko izvajali usposabljanje skozi lastne izkušnje in znanja, vendar so imeli za referenco 5 makro področij, ki so veljala kot temeljna za razvoj in za zagotavljanje morebitnih prihodnjih dejavnosti usposabljanja.

II. Razdelitev na makro območja usposabljanja

Na podlagi dejavnosti, ki so jih v prvem delu projekta RESTORE pripravili in opredelili vsi projektni partnerji (IO1), je bilo ugotovljeno, da bi lahko razvoj kompetenc razdelili na 5 pomembnih makro področij. Na podlagi teh področij bi lahko organizirali ure usposabljanja:

- a) Gledališka pedagogika
- b) Usposabljanje in vodenje skupin
- c) Umetniško področje
- d) Znanstveno in kulturno področje
- e) Področje upravljanja/menedžmenta

Omenjena področja usposabljanja se nanašajo na učne ure, ki so se jih udeležili udeleženci pilotnih projektov. Ker je, kot že omenjeno, vsaka partnerska država imela (in ima) izkušnje in strokovno znanje na področju usposabljanja, je bilo dogovorjeno, da je potrebno za vsako makro področje predvideti najmanj 20 ur usposabljanja (torej 100 ur usposabljanja, enako za vse partnerje). Preostanek se lahko prilagodi glede na posebne izkušnje partnerjev, zmožnosti v zvezi z izvajanjem usposabljanj (prek spleta ali v živo) in potrebo po poglobitvi določenih tem glede na sestavo končne skupine udeležencev.

Podrobneje lahko opredeljena makro območja natančneje opredelimo na naslednji način:

a) Gledališka pedagogika:

Pomeni vse tehnike (igranje, režija, tehnike povezane zigralskim ali figuralnim gledališčem itd.), ki so uporabne za usposabljanje udeležencev z gledališkim pristopom. Sem spadajo tudi večine metodološkega pristopa. Ker usposabljanje ni nujno namenjeno igralcem in igralkam ali režiserjem, smo se odločili, da vključimo del gledališkega usposabljanja, ki je osnova našega poklica in se razlikuje od ostalih podobnih usposabljanj (npr. umetnostne terapije, glasbene terapije, animacije ...).

b) Oblikovanje in vodenje skupin:

Na tem področju seznanimo udeležence z globljim vpogledom v delovanje skupine in tehnike, namenjene prav oblikovanju in vodenju skupin. To je temeljna značilnost KSG.: njegov cilj ni (samo) uprizoriti predstavo (kot bi to storil "vsak" režiser), temveč združiti skupino, spoštovati razlike med udeleženci (če je le mogoče, jih celo povečati), spodbujati odnose med udeleženci, izboljšati izrazne zmožnosti vsakega od njih in tako naprej.

c) Umetniško področje:

Na tem makro področju so predlagane zamisli, ki ne izhajajo izrecno in neposredno iz gledališkega usposabljanja. Ne gre za posredovanje specifičnih veščin, kot bi se na primer lahko zgodilo na področju tako imenovane "umetnostne terapije", temveč za dajanje spodbud, za širjenje kulturnih in umetniških obzorij, povezovanje lastnega in tujega znanja in izkušenj – vse to s ciljem ustvariti umetniško transverzalnost, ki postane ključna značilnost KSG usposabljanja.

d) Kulturno in znanstveno področje:

Pri opredelitvi poklicne vloge KSG se je zdelo potrebno, da udeleženci pridobijo osnovno znanje o antropoloških, socioloških, psiholoških referencah in vsem, kar je neločljivo povezano z znanstvenim področjem in je uporabno za naše področje. Hkrati je bil cilj makro področja priskrbeti tudi zgodovinske elemente, ki so povezani z gledališčem in umetnostjo na splošno: zgodovina gledališča, umetnostna zgodovina itd.

e) Področje upravljanja:

Ker poklic KSG izrecno in v glavnem izhaja iz umetniškega področja, se je zdelo potrebno udeležencem zagotoviti nekaj znanja v zvezi s projektnim delom: ne le, kako pisati in predstavljati projekte in delavnice temveč tudi pregled možnega sodelovanja na razpisih za sredstva, možnosti ustanovitve in upravljanja kulturnih podjetij, elementarne specifikacije v zvezi z upravnim delom in pregled osnovnih elementov področne zakonodaje.

POGLAVJE 3

a) Posebne ključne kompetence in metodologije za posamezno državo: primerjava treh metodologij

POLJSKA - GLEDALIŠČE GRODZKI

Lutkarstvo je samostojna veja gledališke in vizualne umetnosti, ki ima zelo bogato tradicijo. Njegovo bistvo je oživiljanje predmeta, torej neživega materiala ter vzpostavljanje edinstvenega odnosa med animatorjem in njegovim/njenim lutkovnim spremljevalcem na odru. Pojem lutke nosi številne pomene in obstaja veliko različnih teorij o izvoru lutke. Po podatkih Svetovne enciklopedije lutkovnih umetnosti se zdi nesporno, da se je lutkovno gledališče, kljub temu da ne moremo najti splošne definicije, v večini držav res rodilo "na stopnicah k oltarju". Z drugimi besedami, lutke izvirajo iz starodavnih idolov in so se zato pojavile v okviru obredov in v kontekstu verskih običajev (<https://wepa.unima.org/en/origins-of-the-puppet/>).

Lutkovno gledališče je po vsem svetu prepoznano tudi kot terapevtsko in izobraževalno sredstvo. Vendar pa to velja predvsem za delo z otroki in mladimi, medtem ko je pri izobraževanju odraslih bolj izjemna.

Bielsko umetniško združenje Grodzki teater uspešno uporablja lutkovno umetnost kot učinkovito metodo izobraževanja odraslih. Prav tako jo uporabljajo tudi v projektih, usmerjenih v socialno vključevanje. Društvo je priznan promotor lutkovne umetnosti kot privlačne alternative dramskemu in igralskemu gledališču, ki spodbuja inkluzivne prakse. Društvo pa, zahvaljujoč sodelovanju s številnimi mednarodnimi partnerji, ni znano le na Poljskem, temveč tudi v drugih evropskih državah. Zato je gledališče Teatr Grodzki to posebno tehniko predlagalo kot ključno metodologijo v pilotnem usposabljanju RESTORE. Opišemo jo lahko kot sestavo štirih glavnih enot - nalog, kivodijo do specifičnih učnih rezultatov. Na začetku se udeleženci usposabljanja naučijo izdelati preproste gledališke lutke iz rjavega papirja in vrvic. Sledijo natančnim navodilom, ki jim jih daje trener, ki prav tako ustvarja človeku podobno figuro in jim korak za korakom prikazuje postopek izdelave (1. modul). Nato ima vsakdo priložnost personalizirati svojo lutko. Naloga je, da vsaka figura postane pravi lik z značilnimi lastnostmi (običajno predstavlja tudi ustvarjalca in njegovo/njeno občutljivost, notranji svet in dožemanje življenja). Udeleženci imajo nekaj časa, da videz svoje lutke opremijo z dodatnimi elementi (na primer s smešnimi lasmi ali obleko), pri čemer uporabijo tako papir in vrvico kot tudi druge materiale (blago, kose oblačil, trakove...). To naj bi bil proces svobodnega raziskovanja v

iskanju rojstva prave osebnosti (2. modul). Ko so lutke pripravljene, so udeleženci povabljeni k eksperimentiranju s tehnikami animacije (3. modul). Pred tem pa prejmejo nekaj predlogov in razlago trenerja o osnovnih pravilih animacije. Zadnji korak pri izvajanju te metodologije je, da si udeleženci zamislijo in uprizorijo kratke lutkovne predstave, ki so lahko ali način njihovega samo-izražanja ali pa le neke vrste deljenje vizualne zgodbe o kateri koli temi (4. modul).

Glavne prednosti uporabe te prakse, ki so jih navedli tudi udeleženci usposabljanja, so: velika dostopnost (vključuje ljudi z različnimi omejitvami in težavami skoraj vseh starostnih skupin), globoka čustvena vpletenost, povezovanje in oblikovanje ekipe, prebijanje ledu ter reševanje osebnih in družbenih vprašanj, vključevanje telesa in ne le glave, takojšnji rezultati ročnega dela in nizki stroški materialov potrebnih za izvedbo.

Lutkovna umetnost se je izkazala za najpogosteje uporabljeno tehniko, ki so jo udeleženci usposabljanja RESTORE uporabili v svojih umetniških projektih za ranljive družbene skupine.

ITALIJA – OLTRE LE PAROLE ONLUS

To italijansko združenje je vodja projekta in je poiskalo in vključilo evropske partnerje z namenom, da bi primerjali in nadgradili izkušnje z usposabljanjem na področju neformalnega izobraževanja, ki so ga v Italiji prakticirali več kot 17 let. V teh letih je bilo namreč z metodologijo "O.T.S.®" (blagovna znamka, registrirana pri ministrstvu za gospodarski razvoj in metodologijo, vključena na seznam dobrih praks regije Lazio) izvedenih več kot 40 usposabljanj in usposobljenih več kot 600 izvajalcev po vsej Italiji. Metodologija izhaja predvsem iz gledališkega področja, vendar je mešanje z drugimi izkušnjami in kompetencami temeljno za dejavnosti Oltre le Parole. Oltre le Parole to metodologijo uporablja v različnih kontekstih: cilj usposabljanja ni ponuditi rešitve udeležencem, temveč zagotoviti orodja, da bodo udeleženci sami znali najti najboljše rešitve glede na svoje delovne skupine, cilje, veščine in izkušnje.

Ker dejavnosti usposabljanja v osnovi temeljijo na neposrednih izkušnjah udeležencev po predlogih predavateljev ter na poznejši dekonstrukciji in razlagi predlaganih in doseženih ciljev, je udeležencem predlagano, da teoretične dele poglobijo s pomočjo obsežne referenčne bibliografije s področja socialnega in skupnostnega gledališča, ki jo je v zadnjih letih zbral in uredil Oltre le Parole. Na ta način lahko udeleženci ne le poglobijo svoje znanje s specifičnimi indikacijami temveč lahko tudi vidijo in povežejo sorodne nauke, ki so se pojavili po zaslugi predlogov predavateljev. Usposabljanja se na koncu izvajajo z bazo rednih predavateljev, vendar pa je ustaljena praksa taka, da se določeni predavatelji in njihova poučevanja izberejo šele potem, ko se preveri sestava skupine: njeni interesi in potrebe. Zaradi precej nenavadnega poteka usposabljanja (običajno je program predavanj in poučevanj na vseh področjih usposablja-

nja v celoti predstavljen pred začetkom usposabljanja), je usposabljanje unikatno in se je sčasoma v svojih končnih rezultatih izkazalo za zelo učinkovito ter je omogočilo sodelovanje več kot 40-th predavateljev, ki so se izmenjavali pri oblikovanju posameznih razredov. Kot je pri razvijanju kritičnega in umetniškega čuta v navadi, so bili udeleženci naprošeni, da nekatere učne lekcije prevedejo v umetniške stvaritve: kratki filmi, spisi, likovni izdelki, videi, revije itd. Nekateri izmed njih si lahko ogledate na spletni strani in Youtube kanalu. Vsak delovni vikend je bilo določenih nekaj udeležencev usposabljanja, ki so lahko namesto teh izdelkov ustvarili "dnevnik" dejavnosti v objektivni obliki: tako za pisni zapis pouka, ki presega gradiva izvajalcev usposabljanja, kot tudi za oblikovanje nekakšnega "priročnika za učence", ki ga je treba zbrati ob koncu usposabljanja. Nekateri udeleženci usposabljanja so bili praktično vključeni v komunikacijske dejavnosti, npr. vodenje intervjujev s predavatelji, ki so bili nato objavljeni na spletnih straneh združenja RESTORE.

Gledališka metodologija, ki je predlagana kot glavna podlaga, je izposojena od velikega mojstra italijanskega gledališča - Orazia Coste Giovangiglija.

Orazio Costa Giovangigli, italijanski gledališki režiser in pedagog 20. stoletja, je bil v stiku s francoskim mojstrom Jacquesom Copeauom, s katerim si je delil delo ter razvijal njegovo poetiko in gledališko vzgojo. Tako kot pri drugih mojstrih 20. stoletja (Grotowski, Stanislavski ...), tudi njegova metoda izhaja predvsem iz uporabe telesa in ponovne uporabe tega, kar imenuje človekov "mimetični instinkt", tj. zmožnost in potreba po tem, da se naredi podobnega drugim. To je pomembna tehnika za igralke in igralce, pomembna je tudi za obnovitev boljšega in globljega poznavanja in uporabe telesa in glasu. Tehnika je učinkovita tako za običajne ljudi, kot tudi za ljudi s težavami in otroke. Vzporedno s svojo dolgoletno kariero režiserja, pedagoga in pesnika ter dolgoletnega učitelja na Nacionalni akademiji za dramsko umetnost, je Costa v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja ustvaril pomembno izkušnjo "gledališke delavnice", ki je bila odprta za vse prebivalce. Menimo, da je zelo pomembno uporabljati to gledališko tehniko, saj je zelo drugačna od gledališča zatiranih, ki je v zadnjih desetletjih preplavilo Evropo, a pogosto zasenčilo izkušnje velikih gledaliških mojstrov Evrope 20. stoletja. Izkušnje teh mojstrov so se večkrat začele ali se preizkušale ne le s profesionalnimi igralci in v tradicionalnih gledališčih temveč tudi z običajnimi ljudmi in v nekonvencionalnih prostorih, kar pa je gledališču dalo "naravno družbeno funkcijo". Če metodologija Orazia Coste po eni strani vsakomur omogoča razumevanje in razlago besed, najsi gre za prozo ali poezijo, hkrati omogoča zelo poglobljeno in izčrpno igralsko delo s profesionalci, kjer telo postane sredstvo za življenje, razumevanje in razlago besede. Poleg tega delo Orazia Coste v veliki meri temelji na zbornosti: ta metodologija je izjemno močna pri igralcih, vendar se je izkazala za enako dragoceno pri skupinskem delu, ki ga OTS uporablja na svojem delovnem področju, kjer protagonisti delavnic niso profesionalni igralci, temveč ljudje, za katere pa je gledališče 'sredstvo' in ne 'cilj'.

Pri usposabljanju za projekt RESTORE so udeležencem poskušali dati čim širši pregled in hkrati ostati na makro področju. Pri tem so se oprli na prejšnje izkušnje izpodobnih usposabljanj. Med usposabljanjem se je pri poučevanju izmenjalo kar 17 predavateljev.

PORTUGALSKA – PELE

Pilotno usposabljanje, organizirano v Portu, je sledilo 15-letnim izkušnjam družbe PELE. Usposabljanje je zajemalo raziskovanje umetniških oblik in njihove vzpodbudne vloge pri sprožanju transformativnih procesov na individualni in kolektivni ravni. Prvi del usposabljanja je vključeval zaporedje modulov usposabljanja, ki so bili osredotočeni na orodja za spodbujanje državljansko-politične aktivacije z uporabo različnih umetniških jezikov in metod (med drugim gledališče, gib, glasba, vizualna umetnost). Drugi del usposabljanja je vključeval izkušnjo v kontekstu skupnosti. Udeleženci usposabljanja so lahko uporabili različne metodologije v praksi s posebnimi skupinami iz partnerskih organizacij.

Med usposabljanjem so bili udeleženci prek raziskovanja in križanja različnih umetniških jezikov izzvani k razmišljanju, eksperimentiranju in kolektivnemu ustvarjanju. Pri tem so bili spodbujeni, da se postavijo v vlogo moderatorjev, hkrati pa so pridobili orodja za oblikovanje, vodenje in vrednotenje skupinskih umetniških projektov.

Metode, ki jih je uporabljalo 17 trenerjev, vključenih v pilotno usposabljanje v Portu, so bile globoko zakoreninjene v načelih, ki so vodila delo skupine PELE v Community Artistic Practices area (na področju skupinske umetniške prakse):

1. Med-umetniško kolektivno ustvarjanje

- Participativne metode – uvod, načela in dobre prakse
- Vloga moderatorja: posredovanje, facilitacija, vodenje
- Osnovna orodja za procese kolektivnega ustvarjanja (uporaba in križanje različnih umetniških oblik)
- Pristopi različnih trendov/gibanj participativnih metod v gledališču, vizualnih umetnostih, glasbi, gibanju ...
- Različne vaje/eksperimenti za pripravo skupinskih neformalnih predstav/ustvarjanj
- Horizontalno sprejemanje odločitev (vključno z nekaterimi organizacijskimi vidiki usposabljanja, in sicer z vsebino in oblikami "Mostra final"/zaključnega srečanja)

2. Delo z mešanimi skupinami

- Dobre prakse in prvi pristopi - možne prilagoditve vaj za skupine z mešanimi sposobnostmi
- Heterogenost: medgeneracijsko in socialno križanje v nasprotju z natančno oprede-

ljenimi družbenimi kategorijami (tj. otroci v šolah, starejši v domovih za ostarele)

- Strategije pozivanja: kako se lahko ljudje, ki pripadajo isti skupnosti, srečajo v skupnem prostoru ustvarjanja.
- Spodbujanje fizične, intelektualne in družbene dostopnosti - prenos procesov umetniškega ustvarjanja v periferne skupnosti/območja in uporaba ustreznih prostorov za skupnost (namesto formalnih konvencionalnih gledaliških prostorov)

3. Soustvarjanje, prilagojeno kontekstu

- Prostor – identiteta – spomin: kako raziskati kontekst kot ustvarjalni prispevek ter kako raziskati zgodovino in identiteto ozemlja in kraja
- Raziskovanje mikro-pripovedi individualnih in kolektivnih spominov, osebnih pričevanj in elementov prednikov
- Ustvarjalne metodologije, specifične za kontekst/kraje
- Antropologija prostora, najdeni predmeti, poetika ne-mest, senzorični sprehodi in razgledi - kako ustvariti pripovedi in kompozicije iz elementov, ki obstajajo v kraju

4. Državlјansko-politično udeјstvovanje

- Umetniško ustvarjanje kot prostor za državljansko-politično delovanje, refleksijo in sodelovanje
- Etika in estetika ter krepitev moči
- Demokratizacija, dostopnost in udeležba
- Artivizem – uvod in pristopi
- Umetniška intervencija v javnem prostoru
- Vloga umetnika/moderatorja kot aktivno angažiranega državlјana, ki lahko spodbuja kolektivno preobrazbo in opolnomoči skupnosti
- Raziskovanje novih oblik sodelovanja s skupnostjo – ukvarjanje z izrednimi in perečimi razmerami na teh območjih
- Ustvarjanje povezav med lokalnimi mikro-pripovedmi in globalnimi makro-vprašanji

***Opomba:** Vprašanje dostopnosti je bilo upošteevano tudi pri pripravi prijavnega postopka za pilotno usposabljanje z namenom, da bi dosegli morebitne prijavitelje brez akademskega predznanja (tj. nekdanje udeleženke umetniških projektov skupnosti).*

5. Med-sektorska mreža

- Vzpostavljanje odnosov in partnerstev med lokalnimi institucijami z različnih področij z namenom, da bi okrepili mrežo skupnih virov
- Akademske institucije - tj. ESMAE, Univerza za gledališče in glasbo, ki je odprla svoje prostore v času pilotnega usposabljanja; eden od univerzitetnih koordinatorjev je sodeloval v zagovorniški skupini RESTORE in podprl postopek certificiranja usposabljanja

- Kulturne ustanove - na primer Nacionalno gledališče São João, ki je bilo partner med usposabljanjem in je vsem vključenim skupinam ponudilo nekaj vodenih ogledov (v drugem delu usposabljanja)
- Umetniški kolektivi mesta (ki so vodili nekatera usposabljanja)
- Socialne ustanove - ki so gostile prakse udeležencev usposabljanja (drugi del usposabljanja)

6. Akcija - refleksija - raziskovanje - dokumentacija

- Vsaka učna enota je vključevala teoretične, praktične in refleksivne momente
- Spodbujala sta se beleženje zapiskov in samorefleksija za namen izboljšanja učne izkušnje in povzetka dogajanja na usposabljanjih
- Na vseh usposabljanjih je bila stalno prisotna tabla z vprašanji, ki je služila beleženju in dokumentiranju idej, misli in vprašanj, ki so se pojavljala
- Med celotnim usposabljanjem so bili udeleženci usposabljanja spodbujeni, da pišejo svoj refleksijski dnevnik in tako ustvarijo povezave med različnimi prispevki in vsebinami, ki jih je posredoval vsak izvajalec usposabljanja
- Mentorstvo, vzajemno učenje in fokusne skupine so bili vključeni kot orodja za refleksijo med celotnim usposabljanjem
- Zamisli o orodjih/pripomočkih za refleksijo in povratne informacije, ki jih je mogoče uporabiti v skupinah
- Končni dokument refleksije - ob koncu usposabljanja je moral vsak udeleženec usposabljanja pripraviti pisni dokument, ki je odražal njegov učni proces med celotnim usposabljanjem. Ta dokument je lahko vključeval nekaj zapiskov/misli, ki so jih imeli med sejami, ali pa tudi besedila, risbe in druge ustvarjalne elemente.

b) Učni moduli

Vsaka od treh držav je v okviru petih makro področij usposabljanja oblikovala učni program, prilagojen svoji skupini udeležencev, specifikam organizacije in ključnim ciljem projekta. Ta diferencialnost, ki je v primerjavi s tradicionalno ali akademsko obliko poučevanja na videz nenavadna, je v celoti upravičena in koristna za projekt in ta priročnik. Ker ta del usposabljanja prihaja s področja neformalnega in priložnostnega izobraževanja, dejansko ne more zanemariti resničnih spretnosti trenerjev niti njihovih dolgoletnih izkušenj na specifičnem področju Socialnega in Skupnostnega gledališča, tj. na področju civilne in družbene angažiranosti. Hkrati pa dejstvo, da lahko v vsakem primeru spadajo v pet makro področij usposabljanja, daje popolno sliko tega, kar je mogoče ponuditi udeležencem usposabljanja, obenem pa spoštuje in dejansko krepi specifično usposabljanje.

c) Nadzor (mentorstvo)

Mentorstvo/supervizija je potekalo na dva različna načina: vodila ga je zunanja oseba (ne vodja usposabljanja), da bi udeleženci usposabljanja lahko bolj iskreno delili svoje izkušnje. Ali pa je bil prisoten eden od izvajalcev usposabljanja z namenom, da bi na-

sločili določene osebne težave in težave pri razumevanju metodologije. V nekaterih primerih so bile to individualne ure, v drugih primerih so bile predlagane v manjših podskupinah, in sicer v okviru ur, ki so bile na voljo vsakemu od udeležencev in njihovim posebnim potrebam.

Kar zadeva prvo fazo (usposabljanje), lahko obravnavane teme na splošno povzamemo v naslednjih ključnih točkah:

- Kaj "odmeva" po vsakem usposabljanju - ideje, razmišljanja, neprijetne situacije, dvomi, skupinska dinamika, osebna vprašanja

- Kako povezati to, kar je bilo predlagano na sejah, z realnostjo in potrebami vsakega od udeležencev

- Kako preiti od idej k dejanski praksi, kako povezati veščine usposabljanja z osebnimi veščinami; izmenjava in analiza prejšnjih izkušenj, projektov in drugih idej/povezav, ki bi bile lahko koristne za druge

Zamisli o prihodnosti – podpora pri iskanju projektov/možnosti financiranja, izmenjava idej za projekte in pripravništva, skupno načrtovanje delavnic in projektov ter zamisli o tem, kaj storiti po usposabljanju.

Med celotnim usposabljanjem so bili udeleženci pred in po sejah spodbujeni tudi k raziskovanju tem, ki so jih izpostavile vodje usposabljanja. Informacije so delili tudi z inštruktorji, ki so pred ali po srečanjih poslali poglobljeno gradivo o sejah. Kar zadeva drugo fazo (praktične delavnice), se je na nadzornih sestankih v glavnem obravnavalo predlagane dejavnosti, odzive skupin in odnose z drugimi referenčnimi osebami skupin (učitelji, vzgojitelji, psihologi, socialnimi delavci itd.). V glavnem, na voljo je bil odprt prostor za potrebe vsakega udeleženca, kar se je izkazalo za zelo koristno, zlasti v najtežjih primerih za udeleženca in/ali za organizacijske in/ali strukturne razmere gostiteljske skupine pripravnikov.

POGLAVJE 4

Moduli usposabljanja v podrobnostih – primerjava ur, predmetov in izkušenj

Kot že rečeno, je bilo v okviru projekta RESTORE v Rezultatih 1 opredeljenih pet makro področij usposabljanja, ki so bila v drugi izvedbi (izvedbi pilotnih usposabljanj) tudi praktično uporabljena.

V nadaljevanju so podrobno opisani moduli usposabljanja za vsakega od izvedenih usposabljanj s posebnimi predmeti in temami, predavatelji in urami pouka, ki spadajo v pet zgoraj navedenih makro področij. Kot že omenjeno, je veliko gradiva, nastalega med usposabljanjem, na voljo na spletni strani projekta, vključno z intervjuji s predavatelji, videoposnetki in fotografijami ter prispevki, ki so jih neposredno prispevali udeleženci usposabljanja. Prav tako se je zdelo primerno ustvariti Youtube kanal, kamor bi bilo mogoče naložiti nekatera gradiva, ki so nastala na usposabljanju, čeprav to v projektu sprva ni bilo načrtovano. Ker je usposabljanje na Poljskem v celoti potekalo prek spleta, žal ni na voljo nobenih izdaj za objavo dejavnosti, ki so jih udeleženci usposabljanja izvajali med usposabljanjem. Hkrati želimo poudariti, da je bilo usposabljanje na Poljskem izvedeno z dvournimi zaporednimi srečanji, ki so se odvijala v tednih izvajanja usposabljanja. Za razliko od drugih dveh usposabljanj (Italija in Portugalska) so bile predlagane dejavnosti opredeljene drugače, čeprav so spadale v načrtovana makro področja usposabljanja.

POGLAVJE 5

OCENJEVANJE USPOSABLJANJA

Od začetka usposabljanja so bili udeleženci spodbujeni, da svoje misli, ideje in razmišljanja zapišejo v dnevnik in/ali v poročila, ki so bila v nekaterih primerih zahtevana kot subjektiven povzetek opravljenih treningov.

Evalvacijo so v nekaterih primerih obogatile tudi druge metode restitucije s strani udeležencev: spletni ocenjevalni testi, ustne in pisne povratne informacije, ki so bile poslani organizacijam itd., ki - četudi ne na strogo "znanstveni" osnovi kot je bila formalno predlagana v evalvacijskem vprašalniku - predstavljajo bogato paleto informacij in gradiva (vključno z umetniškimi in tudi študijskimi). To gradivo priča o pomembnosti in zanimanju za nadaljnjo usmeritev na pot, ki je predlagana v projektu RESTORE. Gradivo bi si zaslužilo nadaljnje poglobljene študije na posebnem in ločenem forumu.

Pri podrobnem ocenjevanju z bolj "znanstvenimi" merili, so bile uporabljene izkušnje španskega partnerja Magenta Consultoria.

Način ocenjevanja

Namen tega dokumenta je predstaviti strategijo vrednotenja, ki se bo v okviru projekta uporabljala za ocenjevanje rezultatov in razvoja pilotne faze, ki zajema pilotna usposabljanja, izvedena s koordinatorjem socialno/družbenega gledališča in laboratorije, ki jih bodo izvajali tisti koordinatorji socialno/družbenega gledališča, ki so se udeležili pilotnih usposabljanj.

1. Pilotna usposabljanja

Vrednotenje je ključni del projekta, zanj pa je odgovorna agencija Magenta Consultoria Projects. Da bi opravili nalogo vrednotenja, se od vseh drugih partnerjev pričakuje, da bodo upoštevali navodila in sodelovali pri dejavnostih, ki jih je predlagal partner. Poseben cilj je ustrezno ovrednotiti pilotni projekt, da se tako ugotovijo morebitne težave ter izboljšajo projektni izdelki in timsko delo.

Za vrednotenje pilotnih usposabljanj je treba razlikovati med izvajalci usposabljanja in udeleženci, saj perspektiva pri analizi in podajanju povratnih informacij o pilotnem usposabljanju pri obeh skupinah ne bo enaka. Vrednotenje se je izvedlo

ob koncu vsakega usposabljanja, med postopkom ocenjevanja pa so se analizirali naslednji indikatorji:

- Ustreznost in popolnost učnega gradiva (kadar je to relevantno)
- Skladnost s cilji učne enote
- Učinkovitost učnih dejavnosti
- Kakovost interakcije v skupini
- Ustrezna obravnava ciljne skupine

Za pripravo ocene je bila izbrana metodologija fokusnih skupin, ki je bila uporabljena že med projektom, saj le-ta organizacijam omogoča zbiranje informacij o pilotnih sejah z različnih vidikov in s tem zbiranje mnenj, predlogov ali idej. Odgovorna oseba za pilotno usposabljanje bo postavila različna odprta vprašanja (glej Prilogo 1), ki bodo odprla pot za razpravo. Na ta način bodo udeleženci usposabljanja neposredno ocenili kakovost in učinkovitost dejavnosti, to pa jim bo omogočilo, da odkrito pojasnijo svoja mnenja. Moderator bo vse odgovore, podane med razpravo, zbral v predlogi (glej Prilogo 2) in s tem olajšal opredelitev pripomb in predlogov, ki bodo partnerstvu pomagali izboljšati vsebino in gradiva pilotnih usposabljanj.

Da bi zbrali tudi mnenja in stališča moderatorjev, bo oseba, ki je odgovorna za animacijo usposabljanj, izpolnila vprašalnik (glej Prilogo 3), v katerem bo zbrano njihovo videnje razvoja in procesa pilotnih usposabljanj. Vse te informacije bo nato zbral vodja vrednotenja, v tem primeru Magenta Consultoría Projects SLU, z namenom, da napiše poročilo o vseh ugotovitvah po izvedenih pilotnih usposabljanjih v vseh državah.

2. Laboratoriji

Druga stopnja pilotne faze bodo laboratoriji. V tem primeru bodo udeleženci pilotnih usposabljanj izvajalci usposabljanja, zato se bodo njihov pogled in povratne informacije, ki jih bodo posredovali, najverjetneje spremenili. Udeleženci iz glavne ciljne skupine bodo morali po končanih laboratorijih izpolniti predlogo (glej Prilogo 4), ki bo osredotočena na ocenjevanje njihovega procesa. Oseba, odgovorna za izvajanje dejavnosti, bo morala izpolniti predlogo z vprašalnikom (glej Prilogo 5).

S tem postopkom ocenjevanja bo Magenta Consultoría Projects SLU kot vodja ocenjevanja lahko izmerila kvalitativen razvoj delavnic, pri čemer bo lahko analizirala pozitivne ali negativne pripombe. Tako kot pri vseh pilotnih usposabljanjih, bo pripravljeno tudi zbirno poročilo vseh zbranih informacij.

PRILOGA 1 (za udeležence)

Primeri usmerjevalnih vprašanj za fokusno skupino

- Kako ste se počutili med pilotnim projektom? Kako je potekala komunikacija med udeleženci in v odnosu do moderatorja?
- Ali so bile različne učne dejavnosti jasne za razumevanje? In koristne? Katera je bila za vas najbolj zanimiva? Zakaj?
- Ali so vsebine v skladu z vašim predhodnim znanjem? Ali ste imeli dovolj znanja in spretnosti, da ste lahko ustrezno sledili usposabljanju?
- Ali ste usvojili kakšno novo metodologijo? Katero? Ali menite, da boste lahko znanje, pridobljeno na usposabljanju, prenesli v svoje vsakodnevno delo? Ali boste to usposabljanje delili s svojimi sodelavci?
- Želite dodati še kakšno drugo pripombo ali predlog?

PRILOGA 2 (za udeležence)

Predloga za zbiranje mnenj udeležencev

Število srečanj	
Datum srečanja	
Država/partner	
Splošne ugotovitve o vsebini in razvoju srečanja	
Problemi ali težave, s katerimi so se srečali udeleženci (v primeru, da so se pojavili)	
Predlogi za spremembe in/ali izboljšave	
Prenosljivost pridobljenega znanja	
Druge pripombe udeležencev	

PRILOGA 3 (za vodje usposabljanj)

1. Država pilotnega projekta:
2. Ime organizacije za usposabljanje:
3. Ali je bila vsebina usposabljanj primerna vašemu predhodnemu znanju? Ali ste bili sposobni ustrezno voditi srečanja?
4. Ali ste menili, da je med pilotnim usposabljanjem manjkala kakšna posebna tema? Ali je obstajalo kaj, kar bi izločili iz dejanske vsebine usposabljanja?
5. Ali menite, da je bilo to pilotno usposabljanje za udeležence koristno? Ali menite, da so znanje in metodologije, pridobljene na pilotnem usposabljanju, prenosljive na vsakdanje delo koordinatorjev socialno/družbenega gledališča?
6. Ali obstaja kakšen predlog za izboljšave, ki bi ga želeli podati? Ali imate še kakšno mnenje, ki bi lahko partnerjem projekta pomagalo pri izpopolnjevanju gradiva?

PRILOGA 4 (udeleženci delavnic)

Spodnji vprašalnik, prosimo, izpolnite s svojimi mnenji, pri čemer upoštevajte, da 1 pomeni popolno nestrinjanje, 4 pa popolno strinjanje.

Pregled	1	2	3	4
Moja pričakovanja glede ciljev so bila dosežena				
Trajanje srečanj je bilo ustrezno				
Vsebina je razložena na jasn in organiziran način				
Vsebina je razumljiva glede na moje osebne izkušnje				

1. Ali menite, da je vsebina uporabna za vaše osebno ozadje? Ali menite, da so se vaše spretnosti na katerem koli področju izboljšale? Če da, na katerem področju?
2. Ali vam je ta proces na kakršen koli način pomagal?
3. Ali obstaja še kaj drugega, za kar bi želeli, da bi bilo vključeno v gradivo? Nekaj, kar bi vi sami izboljšali?

PRILOGA 5 (za vodjo usposabljanja)

Oseba, ki vodi laboratorij, naj izbere tiste cilje, ki ustrezajo temi srečanja, ki ga je izvedla. Vseh vprašanj ni mogoče uporabiti za različna makro območja, zato naj moderator izbere tista makro območja, s katerimi se ukvarja.

Država				
Makro območje				
Učna enota				
	Nezadovoljivo	Zadovoljivo	Dobro	Odlično
Jasnost ciljev srečanja				
Kakovost orodij, tehnik in sredstev, uporabljenih med usposabljanjem				
Kakovost vsebine usposabljanja				
Zadovoljstvo z doseženimi cilji				
Ali se vam je zdela poučevana metodologija uporabna za vašo raven znanja?				
Ali se vam je vsebina za makro območje zdela ustrezna?				
Predlogi za izboljšave				

V nadaljevanju je predstavljena izkušnja gledališča Grodzki kot poseben primer formativnega vrednotenja procesa.

POGLAVJE 6

Izvajanje "pripravnih": udeleženci postanejo posredniki

V drugem delu pilotnega projekta so z namenom, da bi v praksi uporabili spretnosti in znanja, ki so jih pridobili na usposabljanju, udeleženci usposabljanja sami izvajali dejavnosti vodenja gledaliških delavnic/umetniških dejavnosti z najrazličnejšimi skupinami, predvsem pa s tistimi, ki so se znašle v položaju socialne izključenosti ali ranljivosti. Ni bilo lahko omogočiti okoliščine, ki bi omogočale izvajanje predlaganih dejavnosti, saj je naslednji val pandemije prinesel še vrsto zaprtij ter omejitev in ovir pri vseh dejavnostih, pri čemer so bile skupinske dejavnosti in dejavnosti z navzočnostjo še posebej prizadete.

Kljub težavam, so udeleženci pilotnega usposabljanja in njihove ciljne skupine izvedli številne in raznolike dejavnosti. Kot je bilo predvideno v projektu, so bili vključeni različni udeleženci, vključno z nekaterimi, ki so bili socialno, kulturno in ekonomsko izključeni ali ranljivi.

V drugem delu usposabljanja so udeleženci z namenom, da bi uporabili metodologije, ki so se jih naučili in jih delili v prvem delu usposabljanja, sodelovali s številnimi skupinami iz različnih partnerskih institucij. Vključene ciljne skupine so bile številne. Vključevale so otroke, starejše, ženske, ki živijo v zavetiščih, mlade v rejniških družinah, tujce, državljane z različnimi (ne)sposobnostmi, učence s težavami pri vključevanju itd. Celoten seznam vključenih institucij je na voljo spodaj. Vsakdo je delal v skladu s svojimi spretnostmi in znanjem, pri čemer je izhajal iz svojih predhodnih znanj, predvsem pa je uporabljal nova znanja, ki se jih je naučil na pilotnem usposabljanju RESTORE. Kot je bilo omenjeno na začetku, je bil izbor kandidatov za usposabljanje namenoma narejen tudi na podlagi geografskega izvora udeležencev, saj smo se odločili za večjo razpršenost dejavnosti na vseh ozemljih posameznih držav in ne le na tistih, kjer so potekala usposabljanja. V smislu vlaganja časa in ekonomskih sredstev je to pomenilo večje žrtvovanje s strani udeležencev zunaj kraja izvajanja usposabljanja, vendar je prineslo multiplikacijske rezultate, kot jih je pričakoval sam projekt: večjo razširjenost dejavnosti tudi na oddaljenih ozemljih, izmenjavo izkušenj in odnose med udeleženci, zgleden in zaželen "multiplikacijski učinek" v poznejših situacijah. Udeleženci so uporabili svoje pridobljeno znanje in spretnosti, pri čemer so upoštevali pričakovanja, omejitve in talente svojih ekip, se povezali s kontaktnimi osebami posameznih institucij ter se prilagodili spremenljivkam glede razpoložljivosti prostora in časa. Dodali so nove elemente in ustvarjalno razvili ponujene primere in spoznanja pridobljena med usposabljanji, vse to pa tudi s pomočjo poglobljenega gradiva, ki so ga prejeli. Poskrbeli so tudi, da so dobili po-

vratne informacije udeležencev posameznih usposabljanj in za oceno celotnega procesa.

Eden od najbolj zanimivih in koristnih posrednih učinkov je bilo tudi vključevanje novih okolij, ki jim je bila ponujena praksa usposabljanja: po eni strani je to omogočilo, da se je delo KSG preneslo v okolja, kjer se še nikoli ni uporabljalo, po drugi strani pa je udeležencem omogočilo, da so se sami predstavili in spletli mreže za nove zaposlitvene priložnosti.

V Italiji je bilo izvedenih 16 tečajev usposabljanja, na Portugalskem 11 in na Poljskem 10. Med januarjem in julijem 2022 pa je bilo izvedenih 37 dejanskih "pilotnih projektov". Najmanjše skupine je sestavljalo 6 končnih udeležencev, največje pa več kot 35 udeležencev, v povprečju pa 15 udeležencev. Manjše število usposabljanj, v primerjavi s številom udeležencev usposabljanja, je posledica dejstva, da sta v nekaterih primerih delavnice izvajala dva udeleženca, ki sta sodelovala. Udeleženci usposabljanja so v primerih, ko praktičnih delavnic ni bilo mogoče ali pa jih je bilo težko izvesti zaradi omejitev (tečaji so bili odpovedani zaradi pandemije), izvajali druge podobne dejavnosti, ki so povezane z usposabljanjem (kratki filmi, videoposnetki, intervjuji, gledališke predstave itd.). Zbranih izkušenj se je nabralo za stotine strani in tudi v tem primeru jih žal ni mogoče vključiti v to publikacijo.

Skupno je bilo v treh državah, v katerih so potekala usposabljanja z uporabo metodologije RESTORE, neposredno vključenih približno 550 udeležencev. Ocenjeno število posredno vključenih oseb (družinski člani, učitelji, kontaktne osebe, strokovnjaki...) lahko samodejno navedemo kot še približno 1 000 oseb, kar pomeni, da je bilo v okviru projekta RESTORE skupaj vključenih vsaj 1 500 oseb.

Neposredno so bile vključene številne gostiteljske organizacije, v katerih so pripravniki projekta RESTORE izvajali delavnice. Novo sodelovanje pa je bilo vzpostavljeno s posebnimi memorandumi o soglasju/konvencijah, ki ostajajo dediščina tega projekta pri izmenjavi udeležencev in prihodnjih projektih.

V nadaljevanju so podrobno navedeni kraji, kjer so potekale delavnice:

Poljska

Communal Cultural Centre, Goraj

Academic Centre of Culture and Media at the Maria Curie-Skłodowska University, Lublin

Local Activity Centre, Goleniów

Cultural Projects Team, Dabrowa Gornicza

Senior Club, Zywiec (2 različni skupini)

Lab of Creative Projects, Poznań

Occupational Therapy School, Bielsko-Biala

Cultural Centre, Banie
Medical University, Lublin

Portugalska

AE de Corga do Lobão
Município Santa Maria Feira Arrifana
Santa Casa da Misericórdia Porto – Amial
Associação O Meu Lugar no Mundo Rua Anselmo Braancamp – Bonfim
AMARE - Associação de música, artes e espetáculos. Vermoim – Maia
Casa da Abóbora Aldeia – Cinfães
Projeto Na Praça! / Centro Social SouteloPraça da Corujeira – Campanhã
Centro Social da Sé Porto – Batalha
Benéfica e Previdente Casa Glicínias – Contumil
Asas de RamaldeRamalde – Viso
Espaço T Porto - Rua do Vilar

Italija

E. Fermi High School, Catanzaro
International House of Women, Rome
IPS Giulio Verne, Ostia (RM)
Action Aid- Mediateca Santa Sofia, Naples
Young people in the area of the municipality of Albano Laziale (RM)
IstitutoComprensivo Ugo Betti, Camerino (PG)
Caritas- Villa Glori Family House, Rome
Ass. I Diversabilionlus, Lucera (FG)
Arcobaleno' social-occupational centre Mirandola (MO)
Library G. Mameli, Rome
Spazio Donna San Basilio, Rome
Incanto Studio Musicale, Colleferro (RM)
Coop. Castellinsieme, Castel Gandolfo (RM)
Casale Garibaldi Cultural Centre, Rome
Multi-specialist Centre 'Creativamente', Cosenza

Ti podatki ne vključujejo pomnoženega učinka, ki izhaja iz končnih predstav izvedenih v okviru številnih praktičnih usposabljanj (tudi na javnih prostorih, ki niso kraji izvajanja usposabljanja), niti razširjanja fotografij, videoposnetkov in gradiv na družbenih omrežjih, objavljenih v zvezi z zgoraj navedenimi dejavnostmi.

Posebna poglobljena študija komuniciranja projekta bo namenjena opredelitvi končnega učinka projekta v smislu medijske pokritosti in splošne donosnosti.

Sklepi

V tej publikaciji smo želeli opisati, kako so se izvajale dejavnosti 2. dela projekta RESTORE in kako bi ustrezne organizacije/združenja/strukture, ki bi se zgledovale po naših izkušnjah, lahko izvajale nadaljnje tečaje.

Na kratko smo poskušali opredeliti:

- Kontekst in motivacije projektne rezultata
- Cilje usposabljanja
- Kako se izberejo udeleženci in kakšna znanja so zahtevana
- Predmete usposabljanja in sodelovanje posameznih izvajalcev
- Področja uporabe pridobljenega znanja, razlike in stične točke z drugimi področji neformalnega izobraževanja
- Vključevanje interesnih skupin in metode komuniciranja
- Znanja in spretnosti, ki jih pridobijo udeleženci usposabljanja
- Načini ocenjevanja različnih korakov v procesu
- Nekaj pripomb o komuniciranju in razširjanju rezultatov
- Osnovni elementi za možno ponovljivost preizkušenih dejavnosti

Ko pišemo te vrstice, se zavedamo, da ne moremo navesti vsega, kar se je zgodilo med usposabljanji: tako v smislu izkušenj, čustev in idej, ki so se udeležencem porodile med tečajem, kot v nešteti namigih, dejavnostih, stikih, razmišljanjih in poučevanjih, ki so se pojavili med poznejšimi "pripravnimi", ki so bili izvedeni v skupinah, kjer je bilo izvedeno "pilotno usposabljanje". Upamo, da bodo tisti, ki bodo brali te vrstice, lahko z ogledom gradiva, ki je bilo ali bo objavljeno na internetu, poglobili to, kar je bilo tu zasejano. Nazadnje upamo, da bo ta projekt, glede na dosežene rezultate in odpiranje novih možnih obzorij, tako na področju usposabljanja kot na področju stikov in širjenja dela ter s tem povezanih koristi za ljudi, ki so izkoristili naše izkušnje (študenti in prejemniki prakse), morda začetek nove poti v prihodnost in ne zaključek projekta.